

IZVEŠTAVANJE PREMA DRŽAVAMA – VAŽAN KORAK U DOSTIZANJU TRANSPARENTNOSTI PREKOGRANIČNOG POSLOVANJA

COUNTRY-BY-COUNTRY REPORTING: SIGNIFICANT STEP IN ACHIEVING CROSSBORDER BUSINESS TRANSPARENCY

Snežana R. Stojanović

Poslovni i pravni fakultet Univerziteta “Union-Nikola Tesla”, Beograd, Srbija

©MESTE

JEL kategorija: K34, K42, L21

Rezime

Multinacionalne kompanije (MNK) stvaraju veliki deo globalnog bogatstva i značajan su činilac na svetskoj ekonomskoj i političkoj sceni. Međutim, često se veliki deo profita prebacuje iz država gde je ostvaren (a da prethodno nije oporezovan) u države gde će biti izložen niskom ili nultom oporezivanju. Upotrebom različitih konstrukcija MNK uspevaju da legalno izbegnu porez i ostvare velike uštede i profit. Nakon izbijanja globalne ekonomske i finansijske krize, čijem je nastanku dosta doprinelo i ovakvo ponašanje MNK, na inicijativu lidera najjačih svetskih ekonomija pokrenut je Projekat o eroziji poreske osnovice i prebacivanju profita usmeren na utvrđivanje i rešavanje najčešćih načina putem kojih MNK na legalan način izbegavaju porez i minimizuju svoju globalnu poresku obavezu. Jedan od problema čijem se rešavanju pristupilo predstavljaju transferne cene. Aranžmani između povezanih entiteta koji su članovi MNK čest su način umanjivanja poreske obaveze. Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) predložila je da se ovaj problem otkloni obavezivanjem MNK na podnošenje izveštaja o poslovanju i finansijskom stanju, i to imajuću u vidu sve države u kojima MNK posluje. U radu se prikazuje i analizira način koji je OECD preporučila: izveštavanje o poslovanju u pojedinačnim državama, a imajući u vidu značaj za povećanje nacionalnih i globalnih poreskih prihoda. U pitanju je metod koji vodi transparentnijem obavljanju prekograničnog poslovanja, ali i koji predstavlja izazov za menadžment kompanija i poreskih uprava.

Ključne reči: multinacionalne kompanije, oporezivanje, transferne cene, izbegavanje poreza, prekogranično poslovanje

Adresa autora:

Snežana Stojanović

 snezanastojanovic27@gmail.com

Abstract

Multinational companies (MNCs) are producing a large part of global wealth. They are important actors on global

economic and political scene. However, often a significant part of their profit is shifted from the source countries (without being taxed) to countries where it is going to be low or nill taxed. Using different arrangements, MNCs successfully avoid paying taxes making significant savings and profits. After breaking global economic and financial crisis which, besides all, has been caused with such behavior of MNCs, leaders of the most powerful world economies initiated the Project on base erosion and profit shifting (BEPS). BEPS is focused on the identification and finding solutions for the methods mostly used by MNCs to legally avoid taxes and minimize their global tax duties. Transfer pricing is one of the identified problems that should be resolved. Arrangements between related entities – members of MNC are often used for tax minimization. The solution for the transfer pricing problem proposed by Organization for economic cooperation and development (OECD) is an introduction in national tax legislation duty for MNCs to report on their business activities and financial transactions considering all countries where MNCs conduct business. In this paper author has shown and analyzed method recommended by OECD: country-by-country reporting, considering its importance for the nationals' and global tax revenues growth. This method leads to more transparent cross-border business, but also represents a challenge for the management of the companies and tax administrations.

Keywords: multinational companies, taxation, transfer pricing, tax avoidance, cross-border business

1. UVOD

Savremeni svet suočava se sa krizom u brojnim oblastima (ratovi, migracije, klimatske promene, itd.) – kao posledica globalne ekonomske i finansijske krize znatno je manje finansijskih sredstava u svim državama. Najbogatije ekonomije sveta više ne raspolažu onom količinom novca koju su nekada imale. Usled toga, smanjena su ulaganja u sve one oblasti koje nisu prioritetne. Ipak, ovo nisu posledice nepostojanja sredstava uopšte, već posledice globalne preraspodele bogatstva i njegove koncentracije u malom broju država i rukama malog broja najmoćnijih. Od izbijanja aktuelne ekonomske i finansijske krize 2007-2008. do danas otkriven je veliki broj finansijskih skandala i prevara u kojima su, najčešće, glavni akteri multinacionalne kompanije (MNK). Usled globalizacije i ekspanzije prekograničnog i *on-line* poslovanja, mogućnosti za zloupotrebe, ali i za sačinjavanje različitih aranžmana kojima se izbegavaju pravne i finansijske obaveze, danas su mnogo veće nego ranije. Ovde se posebno ističu aranžmani između entiteta koji su deo iste poslovne grupe, a kojima se omogućuje da MNK izbegne ili značajno umanjí plaćanje poreza na ostvareni profit. Najčešće se to čini tako što se profit transferiše iz države u kojoj se stvara u drugu ili druge države gde će biti minimalno ili nultó oporezovan. Na ovaj način drastično se umanjuje osnovica na koju se obračunava porez na profit. S obzirom na to da je takvo ponašanje postalo "model" ponašanja brojnih MNK i uveliko počelo da ugrožava privredu i budžete mnogih,

posebno najmoćnijih država sveta, lideri najjačih ekonomija okupljeni najpre u Grupu 8 (G-8), a zatim u Grupu 20 (G-20) inicirali su pokretanje Projekta o eroziji poreske osnovice i prebacivanju profita (engl. *Base Erosion and Profit Shifting, BEPS*) 2013. godine (OECD, 2013). U fokusu ovog projekta je sprečavanje zloupotreba kojima MNK na legalan način izbegavaju svoje poreske obaveze. Jedan od instrumenata na koji je stavljen poseban akcenat jesu malverzacije u transakcijama između povezanih članova grupe, i to upotrebom transfernih cena. Ovom pitanju posvećena je naročita pažnja, te se među rezultatima sprovođenja BEPS-a, između ostalog, izdvajaju zahtevi za sačinjavanje posebne dokumentacije za podnošenje izveštaja o rezultatima poslovanja pojedinačnih entiteta koji ulaze u sastav poslovne grupe koju čini MNK (izveštavanje prema državama poslovanja, engl. *country-by-country reporting, CBCR*). Uvođenje posebnog globalnog standarda u ispunjavanju i podnošenju izveštaja značajan je korak u borbi protiv izbegavanja poreza i u ostvarenju transparentnosti u prekograničnim poslovnim aktivnostima MNK. U radu se iznose tačke sadržane u Akcionom planu BEPS-a, uz stavljanje u centar aktivnosti usmerenih na transferne cene i sačinjavanje posebnog standarda za izveštavanje o rezultatima poslovanja kojim se radikalno menjaju OECD-ove Smernice o transfernim cenama. Uz objašnjavanje fenomena transfernih cena i metoda kojima se savremene države služe kako bi umanjile ili otklonile efekat ovakvih aranžmana na oporezivanje, autor se u radu posvećuje

značaju BEPS-a i uvođenju CBCR kao standarda kojim se nastoji uvesti disciplina u izvršavanju poreskih obaveza i obezbediti transparentnost u prekograničnom poslovanju, te time uticati na smanjenje zloupotreba i povećanje budžetskih prihoda država.

2. PROJEKAT O EROZIJI PORESKE OSNOVICE I PREBACIVANJU PROFITA

Projekat koji sprovodi OECD uz podršku G-20 u vezi sa erozijom poreske osnovice i prebacivanjem profita MNK, poznatiji kao BEPS projekat, krajem 2013. godine predstavljen je javnosti u vidu Akcionog plana (OECD, 2013) u okviru koga se uglavnom prikazuju nedostaci u aktuelnoj međunarodnoj poreskoj regulativi, dok se znatno manji deo Akcionog plana odnosi na probleme nacionalnih poreskih zakonodavstava. Kada se imaju u vidu pojedinačni problemi, prikazani kroz 15 akcionih tačaka, OECD ukazuje na više pitanja koja u predstojećem periodu treba rešavati: problemi i izazovi koje sa sobom nosi digitalna privreda; neutralizovanje efekata koji nastaju kao posledica hibridnih neusklađenosti (engl. *hybrid mismatches*) aranžmana u kojima učestvuju entiteti i/ili se koriste instrumenti hibridne prirode¹, a usled čega nastupa dvostruko neoporezivanje, dugoročno odlaganje poreske obaveze ili zloupotrebe pravila o odobravanju poreskih olakšica za porez plaćen u inostranstvu; nedostaci prisutni u nacionalnoj regulativi kontrolisanih stranih korporacija (engl. *Controlled Foreign Corporations*); nedostaci u regulisanju upotrebe kamata kao troškova poslovanja i usled toga, nastanka erozije poreske osnovice upotrebom utanjene kapitalizacije; zloupotrebe u primeni pogodnosti utvrđenih ugovorima o izbegavanju dvostrukog oporezivanja, itd. Veliki deo projekta odnosi se na rešavanje problema koje u poreskoj sferi proizvode aranžmani između lica koja su deo jedne multinacionalne grupe, odnosno transferne cene. Imajući u vidu da se upotrebom transfernih cena poreska obaveza pojedinačne kompanije, ali i globalna poreska

obaveza MNK u čiji sastav ulazi ta kompanija može značajno umanjiti, nije ni čudno što je BEPS velikim delom usmeren na rešavanje pomenutog problema. S obzirom na to da je među posebnim ciljevima istog utvrđena transparentnost u poslovnim operacijama kompanija, a time i poreska transparentnost u prekograničnom poslovanju, kao što je u uvodu istaknuto, jedan od rezultata sprovođenja BEPS-a predstavlja izveštavanje o poslovanju i poslovnim rezultatima imajući u vidu pojedinačne države u kojima MNK vrši poslovnu aktivnost (CBCR). Da bi se razumeo značaj modela koji su sačinili stručnjaci OECD-a i preporučili za primenu MNK, najpre je potrebno objasniti fenomen transfernih cena i probleme koje njihova upotreba proizvodi u poslovnoj i poreskopravnoj sferi.

3. TRANSFERNE CENE

Transferne cene predstavljaju jedan od čestih načina umanjivanja poreskih obaveza kome pribegavaju MNK i druge korporativne grupe. U pitanju je fenomen koji se pojavljuje u transakcijama između povezanih kompanija koje su deo iste grupe (MNK): u transakcijama između matične kompanije i kompanija koje su prema njoj u odnosu zavisnosti, a moguće je da u transakciju bude uključena i stalna poslovna jedinica (jedna ili više njih) neke od kompanija iz grupe. U ovim (međusobnim) transakcijama, troškovi koje je jedan entitet imao prema drugome prikazuju se kao viši ili niži (posmatrano u odnosu na troškove koji bi nastali u transakcijama između kompanija kod kojih ne postoji odnos povezanosti), u zavisnosti od toga da li je potrebno uvećati ili umanjiti poresku osnovicu, čime se umanjuje poreska obaveza za konkretni poslovni entitet, a time i za čitavu grupu. Ovakvim, "veštački" konstruisanim aranžmanima, umanjuju se poreske obaveze, a posledica toga je opadanje državnih budžetskih prihoda. Iz tog razloga, države primenjuju odgovarajuće metode putem kojih pokušavaju da utvrde koliki su zaista troškovi transakcije izvršene između članova MNK, i to imajući u vidu troškove (cene) koji bi

¹ Hibridnim entitetima označavaju se oni koji u jednoj državi imaju jedan pravni (i poreski) tretman, dok se u drugoj državi tretiraju drugačije (npr. u pravnom sistemu jedne države smatraju se društvom lica, a u pravnom sistemu druge države – društvom kapitala, što podrazumeva i drugačiji poreski tretman). Slično je i sa

pojmom hibridnih instrumenata – npr. u jednoj državi se neki finansijski instrument tretira kao zajam, a u drugoj kao kamata ili u jednoj državi jedna vrsta prihoda smatra se (autorskom) naknadom, a u drugoj – poslovnim profitom, itd.

nastali na slobodnom tržištu između nepovezanih lica. Uglavnom, primenjuju se metode koje preporučuje OECD u svojim Smernicama za transferne cene (OECD, 1997, 2010, 2017) koje su jedna vrsta "Biblije" za nacionalne poreske uprave, ali i za poreske konsultante i računovođe. Iako OECD upućuje na primenu neke (jedne ili više njih) od pet metoda, u savremenim državama najčešće se primenjuju:

1. metoda uporedive cene na tržištu;
2. metoda troškova uvećanih za bruto maržu (zaradu);
3. metoda preprodajne cene.

Pored pomenutih, preporučene su i:

4. metoda transakcione neto marže i
5. metoda podele dobiti. (Stojanović, 2016)

Ovim metodama poreski organi pokušavaju da utvrde pravu cenu transakcije izvršene između povezanih lica, tj. koliko bi ona iznosila da je izvršena na slobodnom tržištu, između nepovezanih lica. Utvrđivanjem tržišne cene i njenim poređenjem sa prikazanom cenom, dobija se razlika koja predstavlja cenu "van dohvata ruke", odnosno iznos koji su povezana lica prikrila u cilju umanjivanja poreske osnovice, a time i svoje poreske obaveze. *Metoda uporedive cene na tržištu* se najčešće primenjuje, a podrazumeva da se cena ostvarena između povezanih lica i cena koja bi se postigla na otvorenom tržištu upoređuju polazeći od toga da se transakcije obavljaju pod istim ili sličnim okolnostima. *Metoda troškova uvećanih za bruto zaradu* zasniva se na troškovima nastalim u toku transakcije, a na koje se dodaje bruto marža. *Metoda preprodajne cene* polazi od cene po kojoj se proizvod ili usluga prodaju na slobodnom tržištu, a koja se umanjuje za iznos bruto marže kako bi se utvrdila razlika u ceni (cena "van dohvata ruke") po kojoj je taj isti proizvod/usluga nabavljen od povezanog lica. *Metoda transakcione neto marže* sastoji se u upoređivanju neto profitnih marži ostvarenih u transakcijama između povezanih lica sa neto profitnim maržama postignutim u transakcijama sa nepovezanim licima ili između nepovezanih lica, dok se metoda podele dobiti primenjuje u situacijama kada je izrazito komplikovano

primeniti neku od prethodnih metoda². S obzirom na to da su pravna lica u obavezi da transakcije sa povezanim licima u poreskom bilansu posebno prikažu, to poreski organi znaju gde da "traže" najčešće nepravilnosti u obračunu poreske obaveze i da, primenom neke od pomenutih metoda, utvrde da li je poreski obveznik prijavio onaj iznos poreske obaveze koji zaista duguje.

4. IZVEŠTAVANJE PREMA DRŽAVAMA POSLOVANJA

Za izveštavanje o poslovanju i poslovnim rezultatima MNK, kao problem na koji je posebno ukazivano u BEPS Akcionom planu, stručnjaci OECD preporučili su rešavanje primenom principa decentralizacije, tj. imajući u vidu pojedinačne države u kojima se odvija poslovna aktivnost MNK (CBCR). Ovakav vid prikazivanja poslovnih i drugih rezultata ocenjen je kao način sprečavanja ili umanjivanja zloupotreba kojima su kompanije sklone, a zarad uvećanja profita. S obzirom na to da MNK podrazumeva postojanje jedne matične kompanije i većeg broja drugih kompanija koje su od nje zavisne tako što ih prvopomenuta kontroliše putem značajnog učešća u kapitalu ili putem glasačkih prava, uvid u poslovne rezultate ostvarene od strane pojedinačnih kompanija je nesumnjiv. Ovo posebno zato što u ukupnom poslovnom rezultatu MNK, često, profit u zavisnim entitetima (jednom ili više njih) koji su locirani u državama sa niskom stopom oporezivanja iznosi više nego profit koji u svom poreskom bilansu prikazuje matična kompanija. U vezi sa ovim, u okviru OECD-ovih Smernica o transfernim cenama posebno poglavlje posvećeno je dokumentaciji i izveštavanju o poslovnim rezultatima, a kao rezultat BEPS-a tekst ovog poglavlja iz verzije Smernica od 2010. godine, 2017. potpuno je zamenjen. Tako je od ove godine V poglavlje posvećeno dokumentaciji o transfernim cenama i izveštavanju o poslovanju MNK s obzirom na pojedinačne države poslovanja (engl. *Guidance on transfer pricing documentation and country-by-country reporting*) (OECD, 2017), i to na način kako je OECD preporučila u konačnom izveštaju o rešavanju tačke 13³ iz BEPS Akcionog plana

² Uglavnom, reč je o nizu transakcija koje su povezane tako da je otežano njihovo razdvajanje u cilju utvrđivanja prave cene, kao i o transakcijama koje su u vezi sa intelektualnom svojinom. (Stojanović, 2016)

³ Tačka 13 BEPS Akcionog plana odnosi se na sačinjavanje pravila u vezi sa dokumentacijom o transfernim cenama i direktno je povezana sa tačkom 11 koja se odnosi na ustanovljavanje metodologije za

(OECD, 2015). Kao što je ovom tačkom predviđeno, u konačnom izveštaju i u V poglavlju OECD Smernica za transferne cene otklanjanje netransparentnosti u poslovanju MNK, alokaciji ukupnog prihoda i plaćenim porezima, treba da se vrši izveštavanjem o aktivnostima na lokalnom i globalnom nivou. Tako je MNK u obavezi da podnese izveštaj o poslovanju na globalnom nivou (globalni ili glavni izveštaj, engl. *master file*) poreskoj upravi svoje rezidentne države, dok ostale kompanije u grupi podnose izveštaje u svojim državama (lokalni izveštaji, engl. *local files*). Ovakav oblik izveštavanja odnosi se na sve MNK, a MNK čiji godišnji bruto prihod premašuje 750 miliona evra u 2015. godini u obavezi su da već od fiskalne 2016. godine podnose ne samo ova dva oblika izveštaja, već i izveštaj o prihodima koji su ostvareni u svakoj pojedinačnoj državi poslovanja, i to prema principu fiskalne konsolidacije. Ovo znači da će krajem 2017. ili početkom 2018. najveće MNK izveštavati na tri nivoa. (Stojanović, Međunarodno poresko pravo, 2016) Razlog za uvođenje obaveze da najveće MNK podnose tri vrste izveštaja je što one stvaraju oko 90% globalnih korporativnih prihoda (iako je to svega nešto više od 10% MNK koje posluju u svetu) i najviše su sklone izbegavanju plaćanja poreza i premeštanju profita u državeporeske rajeve (Owens, 2013; Stojanović, 2017). S obzirom na to da je u V poglavlju OECD Smernica o transfernim cenama dat detaljan pregled sva tri pomenuta izveštaja i elemenata⁴ koje oni treba da sadrže, nema sumnje da je u pitanju značajan korak u borbi protiv izbegavanja poreza na velike iznose profite. Ujedno, Smernicama su predviđene izmene koje je potrebno uneti u nacionalna zakonodavstva, ali i modeli sporazuma čije je potpisivanje između država poslovanja MNK neophodno kako bi profiti koji se u njima stvaraju zaista i bili oporezovani. Potpisivanjem posebnog sporazuma ne samo što će se omogućiti slobodna i automatska razmena poreski relevantnih podataka, nego će se obezbediti i njihova poverljivost i dostupnost samo nadležnim državnim organima, jer se time

obezbeđuje i zaštita prava i interesa poreskih obveznika. (OECD, 2015; OECD, 2017)

5. ZAKLJUČAK

Transferne cene su fenomen koji se pojavljuje samo u situacijama povezanih korporativnih entiteta. U pitanju je takav način izbegavanja poreza koji omogućuje da kompanije povezane poslovnim ili drugim vezama umanje svoje poreske obaveze i uštede značajne iznose ostvarenog profita. Upravo ova karakteristika transfernih cena razlog je zašto su aranžmani u kojima učestvuju povezani entiteti pod lupom nacionalnih poreskih uprava. Međutim, osposobljenost poreske uprave, koja je u velikom broju država u razvoju i nerazvijenim državama na niskom nivou, omogućuje MNK brojne zloupotrebe upotrebom instrumenta transfernih cena. A upravo su ovo države u kojima se odvija značajan deo poslovne aktivnosti brojnih MNK i stvaraju značajni profiti. Koristeći praznine u nacionalnim zakonodavstvima i neopremljenost poreskih uprava, kompanije su godinama uspešno pravile aranžmane putem kojih su čitav ili najveći deo ostvarenog profita (pre nego što je na njega plaćen porez) prebacivale iz država gde je ostvaren u države gde će biti nisko ili nulto oporezovan. Na ovaj način, u poreskim rajevima akumulirao se veliki deo ili čak čitav profit, a uštede koje su pojedinačne MNK ostvarivale mere se milijardama eura/ SAD dolara. Isto tako, zato što profit nije oporezovan u državama u kojima je stvaran, višemilionski su gubici nacionalnih budžeta. Globalna preraspodela bogatstva čijem nastanku su velikim delom doprinele MNK „zabrinula” je i najjače ekonomije sveta iz kojih potiče veliki broj MNK. Na inicijativu lidera ovih ekonomija 2013. pokrenut je Projekat o eroziji poreske osnovice i prebacivanju profita. Uz realizaciju OECD-a, utvrđeni su pojedinačni i najčešći problemi koji dovode do izbegavanja poreza od strane MNK i sačinjeni su konačni izveštaji o posledicama koje proizvode uz davanje preporuka kako bi svaki od njih trebalo rešavati. Kao poseban problem koji doprinosi

prikupljanje i analizu podataka o eroziji poreskih osnovica i prebacivanja profita i predlaganje preduzimanja odgovarajućih protivmera. (Stojanović, 2017)

⁴ Izveštaji sadrže podatke kao što su: organizaciona struktura; opis poslovnih aktivnosti; opis nematerijalne

imovine; međukompanijske finansijske aktivnosti u konkretnoj MNK; finansijsko i poresko stanje MNK; podaci o lokalnim entitetima; kontrolisane transakcije; finansijsko stanje pojedinačnih entiteta, itd. (OECD, 2017)

eroziji poreskih osnovica u državama stvaranja profita i njegovom prebacivanju u poreske rajeve identifikovan je fenomen transfernih cena. OECD je predložila rešavanje podnošenjem izveštaja MNK s obzirom na svaku od država gde obavljaju poslovnu aktivnost, kao i na globalnom nivou. Na ovaj način značajno se može ukloniti netransparentnost u njihovom poslovanju, a time i izbegavanje poreza. Iako samo jedan u nizu fenomena kome su MNK sklone kako bi umanjile i/ili izbegle porez, iznosi poreza koji se izbegne (i time oštete nacionalni budžeti) su ponekada millionski, zbog čega je verovatno ovo problem čijem rešavanju je OECD prvo pristupila, i to predlaganjem da MNK podnose detaljne izveštaje o svojim poslovnim i finansijskim aktivnostima poreskim upravama u državama poslovanja. O značaju fenomena transfernih cena govori i činjenica postojanja posebnih, veoma detaljnih smernica za poreske uprave i MNK u vezi sa primenom transfernih cena. Unošenje izmena u ove smernice u vezi sa podnošenjem pomenutih izveštaja svakako je veliki korak u sprečavanju legalnog, a nelegalnog izbegavanja poreskih obaveza. Imajući u vidu da najveće MNK posluju ne samo u velikom broju država, nego i na više kontinenata i ostvaruju ogromne profite, njihov uticaj na svetsku ekonomiju, ali i na nacionalnu politiku, je veoma veliki. Zato je od posebnog značaja da njihovo poslovanje bude što transparentnije i da se utvrdi kojim kanalima dolaze do prihoda i kakve rashode stvaraju. Za postizanje transparentnosti u poslovanju i

izveštavanju najvećih MNK, OECD preporučuje da kompanije čiji je godišnji bruto prihod u 2015. godini premašio 750 miliona evra budu u obavezi da podnose ne samo izveštaje o globalnom poslovanju (glavni izveštaj) i poslovanju u državama pojedinačnih entiteta (lokalni izveštaji), nego i konsolidovani izveštaj u kome su prikazani ukupni rashodi i prihodi na nivou čitave MNK. Podnošenjem konsolidovanog izveštaja od strane matične kompanije postiže se ne samo uvid u finansijsko stanje svih članova korporativne grupe i njihove međusobne aranžmane, nego i smanjenje troškova (administrativnih i troškova kompanije za izvršavanje obaveza) i efikasnost, budući da se konsolidovani izveštaj podnosi po principu "one-stop-shop", odnosno od strane jednog entiteta (matične kompanije) na jednom mestu (poreskoj upravi države rezidentstva matične kompanije). Izveštavanje prema državama poslovanja, kao važan korak u borbi protiv izbegavanja plaćanja poreza putem postizanja transparentnosti, veliki je izazov ne samo sa poreskoprog aspekta, nego i sa aspekta menadžmenta: ipak, pitanje je koliko će menadžment kompanija biti sposoban i spreman za prijavljivanje svih podataka koji treba da budu sadržani u svakom od pomenutih izveštaja; s druge strane uspeh u borbi protiv izbegavanja poreza zavisi od menadžmenta u poreskim upravama i osposobljenosti i opremljenosti nadležnih poreskih organa da se nose sa tumačenjem izveštaja i pronalaženjem nedostataka u njima.

CITIRANI RADVI

- OECD (2010). *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations*, Paris: OECD
- OECD (2013). *Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting*, Paris: OECD
- OECD (2014). *Guidance on Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting, Action 13 – 2014 Deliverable*, Paris: OECD
- OECD (2015). *Guidance on Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting, Action 13 – 2015 Final Report*, Paris: OECD
- OECD (2016). *Guidance on the Implementation of Country-by-Country Reporting: BEPS Action 13*, Paris: OECD
- OECD (2017). *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations*, Paris: OECD
- OECD (2017). *Model Tax Convention on Income and on Capital: Condensed Version 2017*, Paris: OECD
- Owens, J. (2013, Aug). The Taxation of MNEs: An Elusive Balance, *Bulletin for International Taxation*. 441-445.
- Owens, J. (2013, Sep). Tax Policy in the 21st Century: New Concepts for Old Problems. *European University Institute: Robert Schuman Centre for Advanced Studies, Global Governance Program*, 3.
- Stojanović, S. (2016). *Poresko pravo*. Beograd: Fakultet za poslovno industrijski menadžment Univerziteta „Union-Nikola Tesla“, Beograd

Stojanović, S. (2016). *Međunarodno poresko pravo*. Beograd: Fakultet za poslovno industrijski menadžment Univerziteta „Union-Nikola Tesla“, Beograd

Stojanović, S. (2017). *Poresko planiranje multinacionalnih kompanija – izazovi i ograničenja*, Beograd: Poslovni i pravni fakultet Univerziteta „Union-Nikola Tesla“, Beograd